

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**AntiLutherus Judoci Clichtouei Neoportuensis. Doctoris
Theologi, Academiae Parrhisie[n]sis**

Clicthove, Josse

[Köln], 1525

VD16 C 4189

Diuersis rationibus, sanctum eucharistiæ sacramentum, & testamentum
nonnunq[ue] recte dici, & sacrificium XVI

urn:nbn:de:hbz:466:1-36183

mors. attamē ob peccata particularia quæ quotidie in eū cōmittimus: merito nobis est infensus, & indigemus sacrificio salutari, pro peccatis nostris expiādis quotidie offerēdo: quo mitiget ei⁹ in nos indignatio, & ira illius auertat à nobis. Ad hæc, nō solū ad placandum deū, offerit hoc cæleste sacrificiū: ut insinuare uideat hæc obiectio Lutherana, sed & ob multas alias pias causas. ut in gratiarū actionē pro acceptis beneficijs, ad ampliōrē etiā diuinorum donorum consecutionē: præterea ad animæ corporisq; salutē assequendam, demū ad obtinendam liberationē ab imminente malo: ut bello, fame aut peste, & ita de cæteris id genus causis, cōmendatione dignis & rationabilib⁹. Quo circa etsi ampli⁹ nobis iratus nō esset deus: haud tamē recte exinde colligere quis posset, nō esse illi post hac offerendam in sacrificiū, in ipso missæ officio eucharistiā, cū multæ aliæ supersint causæ legitimæ, præter studiū placandi iram diuinā: quæ sanctā ecclesiam debeant ad frequentandū illud nouæ legis unicum sacrificiū, impellere.

¶ Diuersis rationibus, sanctū eucharistiæ sacramentū: & testamentū nōnunq̄ recte dici, & sacrificiū. Cap. XVI.

Nona aduersarij ratio. Eucharistia uocatur à Christo testamentum: cum ait, Hoc est nouum testamētum in meo sanguine. Igitur ipsa non est sacrificiū. Omnino enim inter se pugnant: testamentum & sacrificiū. Nam testamentum accipitur ab alio: scilicet à testatore, sacrificiū uero: alteri offertur. Est enim testamentum, nuncupatio morituri qua disponit suam hæreditatem certis hæredibus. id est explicatio uoluntatis extremæ alicuius morituri: confirmata per mortem testatoris, & uerbum legis latæ. Hæc Lutherus. ¶ Responso. Non est recipiendum quod in huius obiectionis fronte proponitur eucharistiā scilicet totam & integram quantum ad utruq; eius signum quo nobis est tradita: denominationē à Christo testamentum. Nam ea quæ citantur uerba in hac ratione: à Christo dicta sunt in ipsa tantum calicis benedictione, & non panis. quæ admodum testatur Lucas: hæc domini uerba in calicis consecratione referens. Hic est calix, nouum testamentum in meo sanguine: qui pro uobis fundetur. Et beatus Paulus in prima ad Corinthios epistola: eadem Christi narrat uerba, hoc pacto Hic

Lucæ 22

- i. Corin. 11** Hic calix: nouum testamētū est in meo sanguine. hoc facite, quotienscūq; bibetis: in meā cōmemorationē. Accipiendāq; sunt eadē uerba secundū eā intelligētīā: quā alij euāgelistæ explicāt, dicētes,
- Matt. 26** Hic est sanguis meus noui testamēti, quod tātundū ualet atq; hic
Mar. 14. est calix noui testamēti in meo sanguine. id ē, calix benedictiōis ad nouū attinēs testamētū: meo sanguine cōfirmādū & stabiliedū. Sicut enim sanguis fœderis ueteris testamēti, quod pepigit dñs cum populo Hebraico: resperus est à Moysē in totū populū, factō prius sacrificio, in robur & cōfirmationē ipsius antiqui ritus: in uolumine fœderis lecto corā omni populo, cōtenti. Haud aliter effusione sanguinis Christi in cruce, & cōmunicatione ipsius facta ecclesiæ sub forma uini: stabilitū est nouū Christi testamētū, tāto quidem dignius, sublimius & pfectius altero: quāto p̄ciosus Christi sanguis, nostræ redēptionis p̄cium, nobilior est & p̄stantior sanguine hircorum, uitulorū & taurorū, quanto itidem unicum istud sacrificium Christus dñs noster: excellentius est sacrificijs multiformibus ueteris instituti, deniq; quanto ipse legifer noster Christus: Moysē decalogi legislatore est superior. ¶ Porro hanc uerborum domini à beatis Luca & Paulo commemoratorum intelligentiam modo assignatā: subindicat uenerabilis Beda in suis super Lucam cōmentarijs, ita eum locum prædicta uerba continentē exponēs. Quod autē dixit. Hic ē calix nouū testamētū in sanguine meo, ad distinctiōnē ueteris testamēti respicit: quod hircorū & uitulorū est sanguine dedicatum, dicēte inter aspergendū legislatore. Hic est sanguis testamēti: quod mandauit ad uos deus. Neesse est enim exemplaria quidem cœlestium: his mundari. ipsa autem cœlestia: melioribus hostijs quā istis, iuxta quod apostolus per totam ad Hebræos epistolam, inter legem distinguēs & euangelium: pulcherrima
- III.** expositione & plenaria ratione declarat. Hæc Beda. ¶ Caterum haud magno negotio monstrari poterit, ipsum eucharistiæ sacramētū non esse testamētum: secundū illā testamēti rationē atq; diffinitionē, quā assignat Lutherus in præsentī obiectione, ut exinde dinoscatur hæc cauillatio nihil habere roboris. Nepe testamētū (ut ait) est explicatio uoluntatis extremæ alicuius morituri: cōfirmata per mortē testatoris. Sanctissimū autē eucharistiæ sacramētū, non est ipsa expressio ultimæ uolūtatis domini nostri: per mor-
- tem

rem eius subsequente stabilita. sed est id ipsum: quod pextremæ uoluntatis suæ explicatione morte ipsius sequente corroboratâ, ipse nobis reliquit & legauit. Nô est igitur huiusmodi sacramentû: secundum prædictâ Lutheri descriptione, testamentû. Secundo, iuxta alterâ in hac obiectione positam testamēti rationē: testamētū est uerbum legis latæ. Et ita ipsius dei duo sunt tantū testamēta: uetus & nouum. quorū utrūq; cōtinet dei uerba: legē ab eo latā, primo antiquam deinde euāgelicā, latius edifferentia. Atqui dignissimū eucharistiæ sacramentū, non est uerbū legis latæ: neq; documentū à deo datum, quod legē aliquā uiuēdiq; regulā expromat. Igitur iuxta hanc secundā testamēti descriptionem à Luthero hic positā: non est hoc admirabile sacramētū, testamenti nomine appellādū. Quinimmo, quoniā testamētū proprie dictū (ut testatur Gabriel lectioe quinquagesimatertia suæ expositionis de canone missæ: explicās hæc uerba cōsecrationis ipsius calicis, noui & æterni testamēti) ē ultima distributio bonorū: morte testatoris firmata. seu cōstitutio uel traditio de ordinādis bonis: attestatiōe legitima firmata. Ip̄m aut̄ dominici corporis & sanguinis sacramētū, nô est nouissima bonorum dispartitio cōfirmata per mortem testatoris: sed id ipsum est bonum, quod nobis à testatore Christo est distributum. Idem quoq; sacramētum non est cōstitutio uel ordinatio de bonis dispartendis, per attestatiōem legitimam confirmata: sed illud ē singulare bonum quod nobis est designatum, cōstat utiq; tale sacramentum, non proprie & secundū datam testamenti significatiōem, dici debere nec esse testamentū. ¶ Verūtamen quia testamēti nomē interdū transfertur ad id significandū: quod testamēto est legatū, & bonum aliquod à testatore cuiq; per testamenti ordinationem designatum: secundum hanc transumptionem cōperitur etiā interdum dici testamentū, quemadmodū pacem nonnunq; appellant aliqui translative testamentum domini nostri: quod à suis discipulis per mortem discessurus, eā ipsis dederit atq; reliquerit, his usus uerbis. Pacem relinquo uobis: pacem meam do uobis. posset quidē p huiusmodi loquendi formam, sublimæ eucharistiæ sacramentum dici non absurde testamentum: quoniam à Christo per mortem hinc transituro nobis legatum ē, suæq; dilectæ sponsæ ecclesiæ in singulare munus, designatum. Proinde tribuamus id nunc Luthe

Quid testamētum.

III.

Ioan. 14

B ro, &

LIBER SECUNDVS

ro, & admittamus sacrosanctā eucharistiā, secundū sensum modo datum, esse testamentum regis æterni: nobis in monumentū & pi- gnus amoris, cū transiturus esset ex hoc mundo ad patrem, p̄ sua summa benignitate relictū. quandoquidē idip̄m haudquaquā diffi- det à sacris literis: quinimmo admodū cōspirat illi loco psalmi cente- simi decimi (qui ad literā à probatissimis authoribus exponit de sa- cro sancto eucharistiæ mysterio) memor erit in seculū testamenti sui: uirtutē operū suorū annūciabit populo suo. Et rursus eodem loco. Redēptionē misit dominus populo suo: mandauit in æternū testamentum suū. **V**bi nomine testamenti, secundum illorū inter-

Psal. 110

**Nicolaus
Liranus.**

ptū sentētiā (& potissimū Nicolai Lirani: totius sacre scripturę expositoris accuratissimi) accipitur sanctissimū eucharistiæ sacra- mentū: nobis diuina bonitate indultum. Nunquid tamen ex illo si- bi concesso probe conluserit Lutherus: idipsum idē sacramentū non esse sacrificiū? **E**sto namq; secundū diuerfas pugnēt rationes & inter se ratione multum distent, testamentū & sacrificiū: nun- quid etiam propterea re ipsa discrepāt? ut nō possit unū & idē se- cundū substantiam denominari, una quidem ratiōe testamētum, & altera sacrificiū? **Q**uisnā hoc unq; cēsuerit esse dicendū: nisi dia- lectica & philosophia Lutherana imbutus (quæ omnino à recta differendi lege & philosophiciselementis est aliena) existimet, q̄- cunq; ratione diuersa sunt, eadem quoq; re ipsa differre? **I**lla siqui- dem Lutheri uidetur esse sententia (ut ex multis rationibus eius ante adductis & dilutis: promptum est pp̄edere) quicquid ratione ab aliquo est diuersum: ab eodem etiā secūdū substantiā dissidere, quæ nimirū à uero profus abhorret: cū deus, substantia maxime unus, plurimas etiam inter se diuersas subeat rationes: quando o- mnipotens, sapiēs, superbonus, æternus, perfectusq; dicitur. Ita et excellsum dominici corporis et sanguinis mysterium, sacrificiū qui- dem dicitur: quoniā ab ecclesia sancta deo per sacerdotū ministeri- um in ipsius missæ officio sacrificatur et offertur. **T**estamentū ue- ro denominatur: quia a Christo in memoriā suæ passionis & exi- mij in nos amoris argumentū, paulo ante mortē suam nobis est le- gatū. **S**ed de hoc fatis. ¶ **D**ecima & postrema diuersarij ratio. **A**po- stoli (ut actuum caput secundum refert) panem frangebant, nō in tēplo, sed circa domos: ad denotandum, quod illud non erat sacri- ficium

ficitur. Et Christus non in templo aut altari: sed in cœnaculo & su-
 per mensam instituit hoc sacramentū. Et laici sumētes eucharisti-
 am aut infirmi, non dicuntur sacrificare: sed solum sumere cōmu-
 nionē. Ergo neq; sacerdos cōficiēs & sumēs eucharistiā dicit sacri-
 ficare. ¶ Responsio. Illa sancti panis fractio quam circa domus fa-
 ciebant in ecclesiæ exordio apostoli: erat quidem sacrę eucharistię
 cōmunicatio atq; traditio, quā alijs credentibus in Christum facie-
 bant, non ipsius sacrificatio. Negandū est tamē, illā distributionē
 sacramenti hanc ob causam esse factam: ut insinuetur huiusmodi
 sacramentum non esse sacrificiū: Imbecilla nēpe & inutilis est hęc
 illatio. Ea fractio sacri panis circa domos: non erat sacrificiū. igitur
 nulla apostolorū actio circa sanctum illum panem: erat sacrificium.
 Quoniam præter illā circa domos fractionē panis: ipsi apostoli in
 sacris locis ad id dedicatis, fecerunt secundū Christi institutionē et
 spiritus sancti instructionē, ipsius sacri panis & calicis cōsecrationē
 & oblationē in missæ celebratione: & illa erat sacrificiū. ¶ Cōsimi-
 li quoq; ratione cespitat & secunda p̄sentis obiectionis cōsecutio:
 hoc modo cōtextā, Christus non in tēplo aut altari, sed in cœnacu-
 lo instituit hoc eucharistię sacramētū: ergo ipm nō est sacrificiū.
 Nam etsi Christus mysteriū admirandi huius sacramēti instituēs,
 nō sacrificauerit illud eo tempore neq; obtulerit in templo deo cō-
 secrato, aut in altari, benedictione sacerdotali applicato ad missæ
 celebrationem: haud tamen ex eo recte quis cōfecerit, quod illud
 ipsum tunc non sacrificauerit aut obtulerit deo. quādoquidem eo
 ipso tempore illud uiuificum sacramentū sub gemino suo signo cō-
 secravit coram discipulis suis: in illa prima institutione tanti myste-
 rij. Huiusmodi autem cōsecratio: fuit uera eiusdem sacramēti ob-
 latio, ut in cap. decimotertio huius libri: diffusius est dictū. Præte-
 rea, & templo & altari opus fuit ad offerēdū hoc sanctissimū sacri-
 ficū: quando ex ordinatiōe ecclesiæ à spiritu sancto ad id directæ,
 & modus & locus et ritus offerēdi illius sacrificij erat determina-
 tus. Tēpore autem nouissimę cœnæ, necdum ritus ille celebrandi
 hoc sacrificiū erat definit⁹: sed postea sancti spiritus magisterio de-
 finiendus. Quod igitur in cœnaculo Christi nō in tēplo aut altari
 hoc cōfecerit salutare sacramentū: nullatenus cōuincit aut arguit,
 ipsum tunc illud non sacrificasse, aut idem non esse sacrificium.

B 2 ¶ Deniq;

¶ Deniq; ex eo q; laici sumentes sanctæ eucharistiæ cõmunionē & infirmi, non dicunt sacrificare, sed solū cõmunionē dominici corporis percipere: haud recte colligit Lutherus in hac obiectione postremo loco, q; similiter nec sacerdotes consecrantes sanctā eucharistiā in altari: dicendi sunt eā deo sacrificare. Nam non omnes sumēs sacra eucharistiā: est eā sacrificās. sicut & in ueteri lege multiserat permissus usus pariter & esus eorū: quæ dño fuerat sanctificata atq; oblata in sacrificiū: qui nō erāt sacerdotes. E diuerso autē omnis sacrificans & offerens hostiā salutarē in altari: est etiā secundum institutū ecclesiasticū eam sumēs. Itaq; laici duntaxat percipiunt sacrosanctā eucharistiā: non autē eā offerūt tanq̃ ministri altaris, nec consecrāt, quoniā sacerdotali ordine nō sunt insigniti: q; ad exercendū sacrificandi munus exposcit. Sacerdotes uero & sacrificant singularē illam hostiā: & sumūt eādē, quoniā sacerdotij functionem habent: ad id sacrificij genus offerendum necessariam. Porro quæcunq; ab octauo huius libri capite ad hunc usq; locum dicta sunt: ad confutationē tertij dicti Lutherani in ipsa libri præsentis fronte positi magnopere faciunt, et ad omnimodam illius destructionem adducta putentur.

¶ Sacrum missæ canonē, pie et recte compositū esse: eundemq; in magna ueneratione habendum. Cap. XVII.

Aeterū quoniā hic aduersarij nostri Lutheri mos est, rejicere cū supercilio et aspernari omnia quantūuis sacra ac sancta: q; eius aduersantē assertiōi, eamq; potissimū ob causam fugillat impia reprehensione, in quarto suo dicto supra posito circa libri huius principium, et sacrum missæ canonē: plane astruentē sanctissimū eucharistiæ sacramentū in missæ officio consecratū, esse sacrificium, qd ille peruicaciter negat. exposcit profecto hic locus et suo quidem ordine: ut ostēdamus eundē canonē recte et sancte cõtextū esse, atq; magno habendū in precio. Quod nobis factū nō erit difficile: si primū attēdamus à quibus authoribus sit cõpactus, deprehēdemusq; ipsos fuisse uiros sanctitate atq; doctrina cõspicuos: & auctoritate summa insignes. ut q; sedis apostolicæ circa prima ecclesiæ tēpora moderationē gesserit: & cõplures eorū sancto pro fidei cõfessione martyrio, uitæ præsentis cursum cõsummauerit. Quibus
in summi.